„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију
а рукописи
уредништву „БРАНИКА“
у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 28 или 35 дин.
на по године: К 14 или 17½ дин.
на четврт год.: К 7 или 8¾ дин.

Поједини бројеви стају
10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 потура од реда
ситних слова.

Уредништво и администрација
»Браника« налази се у кући
дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 195. У Новом Саду, у петак I. (14.) септембра 1906. Година XXII.

Је ли у чему промена у Србији?

Краљ Петар вратио се у Београд са свога пута у источне делове Србије. Био је од становништва одушевљено дочекиван, а држао је значајне, врло родољубиве говоре. У другом крају Србије, у Шапцу, прослављена је стогодишњица велике и славне битке на *Мишару* — најзнаменитије у првом српском устанку, где је бесмртни Карађорђе показао свој велики дар правога војсковође, који се дар и у великих народа ретко налази. И при прослави Мишарске битке владало је одушевљење, родољубива једнодушност народа.

У тим појавама показао се неки свежији дух народа у Србији. Изгледало је, да су партајске страсти и заљевице престале и да је народ у Србији постао патриотским, родољубивим правцем.

Тај расположај народа у Србији означио би неку *промену*. Означио би народну *слогу* у Србији, а тиме и већу снагу Србије, која је младој српској краљевини преко потребна за догађаје, који се развијају на Балканском Полуострву.

Па ипак и после пута краља Петра, и после прославе мишарске, на жалост не може се рећи, да је ма у чему наступила промена за односаје у Србији. Шта више, могло би се рећи, да се данас Србија налази у заплету, из кога се тешко може искобељати, и по томе положај Србије како у унутарњим, тако и у спољним односајима не показује никакву промену на боље.

После крваве катастрофе од 29. маја хтело се силом доказати, да је стање кренуло на боље, те се таково назвало „свето стање“. Било је то и постало је све више као нека провиција на право стање у Србији. Катастрофа од 29. маја не само да није поправила стање у Србији, него је морални углед Србије у иноземству до најнижега степена унизила. Тек после многих и многих натезања, чак после три године могло се успети, да Енглеска пошље свога посланика у Београд, али краљ Петар и данас још, баш због катастрофе од 29. маја, није у положају да прави као суверен једне краљевине своје прве посете страним суверенима.

Па бар да су унутарњи односаји Србије такови, да могу реагирати на спољне односаје, па да су у стању да поправљају те спољне односаје! Али и у томе нема никакве промене.

Партијске страсти и заљевице у Србији достизавају такав степен, да томе једва има примера ма у којој држави. У том погледу нема никакве промене. Партајски односаји постоје као и под Обреновићима. Шта више променили су се на горе. Радикална странка тако је на два табора подељена, да је *јаз* међу „старијом“ и „млађом“ браћом тако велик, да се не да пребродити. То је такова права провалија, преко које изгледа да нема моста, који би се могао за прелаз саградити. Противности међу „старијом“ и „млађом“ браћом тако су велике, да превазилазе противности међу другим странкама. Новине једних и других радикала не дају се више ни читати, јер садржавају увек међусобне једне и исте грдње. Па бар да има изгледа, да је која друга странка у стању заменити радикале. Али демагогија, која је у Србији са радикалством скопчана, тако је деморалисала народ, да друге странке не могу да се такмаче са радикалима. Национална странка, и при последњим скупштинским изборима показала се према радикалима врло слаба, а о напредњацима не ћемо ни да говоримо.

Било је очекивати, да кад су стари радикали при скупштинским изборима оборили своју „млађу браћу“ да ће наступити неки обрт. Надало се, да ће поновно *Пашићево* министарство створити неку повољнију ситуацију. Али ево већ *пет месеци*, како су стари радикали на влади, па никако да има промене на боље.

На сваки начин да стари радикали према млађима имају навесну праксу и рутину у државним пословима. Али се баш Пашић тако заплео у свима стварима, да је једва ма која досадања српска влада тако очајну слику показала. То вреди како према партајским односајима у унутарњости, тако и према спољним односајима. Јадна је то вештина, што ју има Пашићево министарство у скупштини према млађим радикалима и према националистама. У спољним односајима положај Србије према суседној великој монархији не може бити гори. Царински рат Србије са Аустро-Угарском има такових последица, које народ у Србији врло тешко осећа. Тиме не буди речено, да је Србија требала у свему попустити Аустро-Угарској. Шта више мора се одобрити, да је Србија у конфликту са суседном монархијом знала одржати своје достојанство и да су све странке у Србији биле у том сложне. Али што се не може одобрити, то је, да српски државници *таки испрва*, како у погледу царинске уније са Бугарском, тако и у погледу врло тешкога положаја према суседној монархији *нису знали измерити ситуацију*, те се таковој прилагодити, бар у оној мери, која би одговарала достојанству Србије. Пок. *Јован Ристић*, који је после два рата Србије, скопчана са грдним жртвама — отишао са великим надама на берлински конгрес, чим је тамо дошао, знао је прегледати ситуацију те се истој прилагодити, па је спасао за Србију, што се дало спасти. Али радикалски државници немају и не могу имати државничкога погледа, јер им тај поглед потавњује радикалство, које им је више него Српство, а радикалство захтева, да се *популарност* одржи, макар то било и на штету Српства.

У том погледу није у Србији наступила никаква промена на боље.

Најновије вести казују, да је Пашић оправио ноту у Беч ради продужења преговора о трговинском уговору. Ово је сасвим *умесно*. За Србију је од великога интереса, да се са суседном монархијом успоставе нормални, редовни односи, особито у привредном погледу. Ми не сумњамо да би Србија знала себи помоћи ради свога извоза, али *за сада* је тражење нових пијаца са великим тешкоћама скопчано. Показало се, што смо ми предвидели, да је лутање за траженьем тих нових пијаца био само излишан трошак.

Данас осећа се затварање границе за извоз српске стоке не само у Србији, већ и у Аустро-Угарској. И наша монархија осећа у скупоћи меса у Будимпешти и у Бечу, да је и она са затварањем границе погођена.

Ми бисмо желели, да најновија нота Пашићева, управљена у Беч, узима успеха. Но што бисмо још већма желели, то је промену на боље у унутарњим односима Србије. Нека би српски народ у Србији био стално онако расположен, као што је био расположен при говорима српскога краља на његову путовању, па при мишарској прослави, па би онда могли говорити о каквој промени на боље у Србији.

═

Школски Савет.

* **Ср. Карловци**, 29. авг. 1906.

Срп. прав. нар. Школски Савет држао је своју седницу 24. и 25. авг. (6. и 7. септ.) 1906. у Карловцима. Председавао је српски патријарх Георгије *Бранковић*, а присутни су били чланови г. г. Теофило *Димић* и Душан *Стојшић*. Референсао је г. Ђ. *Поповић*, гл. школ. референат, а бележио је г. др. Лаза *Секулић*, нар. црквени тајник.

Од 130 одлука, донесених у овој седници, спомињем само најважније.

У *дисциплинарној ствари Ј. З. М.*, учитеља у *Турији*, односно у ствари за време суспензије му задржане плате његове, затражиће се од црквене опћине *допуна списа* и извештај о резултату кривичног поступка против тужитеља реченог учитеља због криве заклетве, а од кр. судб. стола у *Н. Саду* замолиће се односни спис, те се за сада о томе кр. уг. мин. богочасти и јавне наставе известити. *Није узет на знање* министарски отпис, да Кат. *Петковићки*, учитељици срп. више дев. школе у *Панчеву*, припада после 30 год. службе *трећи деценал*, већ је остављена у крепости одлука Школског Савета тим пре, што ни нар. црквени сабор није друкчије у том погледу тумачио Школску Уредбу, јер је г. Н. Ђ. *Вукићевићу* брисао шести квинквенал. — Узети су на знање дописи Саб. Одбора о стављању у течај разних награда за *проф. замењивања*, о дознаци 3200 К отправнине Исидори *Секулићевој*, учитељици срп. више дев. школе *панчевачке*, о стављању у течај, до даље одлуке сабора, мировинске припомоћи од 800 К годишње *Марији* удовој проф. Ј. *Поповића* у *Сомбору* и т. д. — Умолиће се Саб. Одбор, да достави Школ. Савету све списе о легату пок. Игњ. *Димитријевића* из *Сомбора*, за српску учит. школу, како би Школ. Савет могао даље поступити; право за осн. писмо задржава Ш. Савет себи. — Саопштиће се сабору, да питање о *мировини* срп. вероисп. *учитеља* у *Хрватској и Славонији* није напред коракнуло, па ће се сабор умолити, да своју одлуку о издавању 800 К год. припомоћи за службу неспособним учитељима протегне и на учитељске удовице и сирочад. — *Одбијен* је Христ. *Свирчевић*, супленат срп. учит. школе у *Сомбору*, ради проглашења редовним професором. — Узете су на знање одлуке Саб. Одбора о подељењу сталних годишњих припомоћи за српске вероисп. школе, и то у *Вел. Маргити* 400 К, а у Денти 200 К. — Е. Ш. Одбор пакрачки позваће се са претњом, да поднесе *инструјисану молбу* црквени општини у *Беловару*, која је молила припомоћ за проширење школ. зграде, јер ће се иначе са изаслаником испитати ствар. — *Одбијена* је молба Ненада *Пешића*, бив. привр. учитеља у *Вилању*, ради подељења припомоћи, јер Школ. Савет може само *квалификоване* учитеље препоручити за какву припомоћ. — Препоручиће се црквени општини у *Сомбору* молба Е. Ш. Одбора будимског, да се *учитељима*, који би похађали т. зв. *феријални* течај у *Сомбору*, даде у приправничком интернату и алумнеуму стан и храна по умерену цену. — Упутиће се Е. Ш. Одбор будимски, да безусловно и без одлагања распише *стечај* на учитељско место у *Бати*, јер ће иначе Школ. Савет даље поступити. — Позваће се *Е. Ш. Одбор горњокарловачки* на разјашњење, зашто је у њ *изабрано* само *11 чланова* (са епарх. школ. референтом), када по §-у 129. Школске Уредбе треба 15. — Поводом молбе М. *Грујића*, зам. епарх. шк. референта горњокарловачког, ради повишења референтске *награде* од 200 на 400 К, годишње, позваће се исти, да најпре поднесе извештај о своме раду (прегледању школа и др.), па ће се онда решавати о награди уопће. — Поводом *представке* месног школ. одбора у *Загребу* ради повлачења наредбе Школ. Савета о *одељивању женске школске деце од мушке* — изречено је, да Ш. Савет остаје при својој наредби, али ће поједине конкретне молбе од случаја до случаја решавати, евентуално и одступити од генералне наредбе, као што у овом случају за Загреб одступа од те наредбе, пошто је доказана потреба. — *Није узет* на *знање избор потпредседника* Е. Ш. Одбора *пакрачког*, јер Школ. Уредба не познаје таког потпредседника. — *Није узет* на *знање избор* чланова-*заменика* Е. Ш. Одбора *темишварског*, јер такове Школ. Уредба не познаје; наредиће се, да *чланови Е. Ш. Одбора* имају *положити* у руке епископа-дијецезана *заклетву*, јер је Е. Ш. Одбор и судска власт. — *Одбијена* је представка црквене *опћине* у *Варјашу* против отварања четврте школе и поделе школске деце по сполу. — Умолиће се *министарство*, да што пре реши *представку Ш. Савета* против изречене, а сада већ и убране *глобе* од 50 К од председника м. школ. одбора у *Фењу*, што није промену у учит. звању пријавио држ. школ. властима. — *Одбијена* је *представка* Е. Ш.

Одбора темишварског, да се у школама, где је већ затечена *подела школ. деце* по разредима, а и по полу, остави и надаље status quo, односно да се тамо, где сама општина и народ немају ништа против заједничког учења мушке и женске деце а где желе да тако буде, остави то и надаље. — Издани су *декрети сталности:* Мплу *Ковачићу*, учитељу у *Новој Градишци*, Сави *Роксандићу*, учитељу и Ружици *Георгевићевој*, учитељици у *Загребу*. — *Ушок* м. школског одбора у *Винковцима* против одлуке Арх. III. Одбора, којом је Јован *Саграк* признат и даље учитељем тамо, *одбијен* је а limine с тим, да овде нема разлога рекурсу, него нека црк. општина поднесе извештај Арх. III. Одбору, који има даље поступити и донети мериторну одлуку. — *Уважен* је *ушок* црк. општине у *Ст. Бечеју* и у целости укинута одлука Е. III. Одбора бачког, којом је општина упућена, да *наставу хармонијског појања* у школи и цркви одузме од црквеног певца и преда ономе учитељу, којега је учитељски збор за то одредио, те ће се Е. III. Одбор упутити, да испита и установи способност црквеног певца за вршење тих дужности. — *Представка м. школског одбора* у *Сомбору* против отпуштања школ. *послужитеља* од стране црк. одбора вратиће се с тим, да се из Школ. Уредбе не може ишчитати, да би та ствар могла спадати пред Школски Савет, већ нека се м. школ. одбор против закључка црк. одбора обрати црк. скупштини. — *Ушок* Раде *Паника* из *Парабића* против избора Ђоке *Рацкова* за члана и председника м. *школ. одбора* вратиће се Е. III. Одбору с тим, да извести: да-ли је у року од 10 дана после овога избора било каква приговора. — *Уважен* је *ушок* црк. општине *нештанске* и укинуто решење Е. III. Одбора, којим је општина упућена, да своме учитељу Алекси *Михаљићу* има накнадно издати приход из т. зв. *Лепорине фундације* за све време његова службовања. — *Одбијен* је *ушок* Милана *Јефтића*, привр. учитеља у *Фенлаку*, против избора Јована *Давидовића* за учитеља у *Срп. Неузини*, те ће се овоме издати декрет сталности. — *Уважен* је *ушок* црк. општине у *Срп. Сент-Мартону* и укинута је одлука Е. III. Одбора, којом је општина упућена, да тамошњој привр. учитељици Иванци *Петровићевој плату* за месец новембар 1905. год. изда. — Поводом *ушока* м. школ. одбора у *Срп. Неузини* укинута је одлука Е. III. Одбора, којом је општина упућена, да привр. учитељу Славку *Косићу* исплати *награду* за држање *повторне* школе. — Узета је на знање *оставка* Душана *Радића* на месту *професора* у срп. учит. школи у *Сомбору* као и извештај гл. школ. референта, да је на то место већ расписан стечај.

(Свршиће се.

Догађаји у Русији.

Погром у Сијелцама.

По приватним извештајима петроградских листова немири и покољи у Сијелцама трају још једнако. Како јављају „Биржевия Вѣдомости“, погром је изазвало то, што су Чивути извршили атентат на шефа полиције. Кажу, да је број погинулих и рањених пет стотина. Чивутима је забрањено, да се удале из вароши. У вароши ће нестати животних намирница. Чивути се хиљадама са спасеним стварима од вредности крију по подрумима. Затворена су сва звања и све приватне писарнице. Судови не расправљају, затворена је пошта, затворен је телеграф те су дописници листова приморани, да прелазе у оближња места, да онде предаду своје телеграме. Изасланство грађана јавило се за аудијенцију код намесника, али овај није хтео да прими изасланство, него је изјавио: нека грађанство именује коловође немира, јер ће он иначе поново наредити, да се пуца на варош. Како грађани не познају коловође, то становништву прети велика опасност. Варош је са свим одсечена од спољашњег света.

Атентат у Зирвадову.

У фабричкој вароши Зиревадову, где су највеће фабрике платна у свој Русији, у којима раде до неких седам хиљада радника, јуче су непознати злочинци бацили две бомбе. Једна бомба, коју су бацили на пијаци, ранила је два полицајца смртно а шест других полицајаца лакше. Друга бомба је ранила једног фабричког вратара и једног полицајца. Чим се бомбе распрштале, одмах су узјахали козаци те насумце стали пуцати. Погинуло је том приликом њих четрдесет људи, ма да нису били умешани у атентат. Убијен је и један од атентатора, али нису могли да установе његов идентитет.

Покољ око позоришта у Риги.

У Риги је синоћ револуционарска руља опколила позориште. Кад јој се наредило, да се разиђе, није хтела да се покори, него је стала пуцати на војнике. На то онда и војници и полицајци почну пуцати. Петорица су тешко рањени а ухапшени су силни.

Писмо Марије Спиридоновне.

Марија Спиридоновна, у Сибирију одагнана револуционарка, писала је пре негде из села Лока, где је у прогонству, једној својој другарици у Москву. Фанатична та девојка, која је, као што је познато, убила једног намесника, пише ово:

„Вест, да је Државна Дума разрешена, утецала је на мене тако, као да ми је ко нож сјурио у срце. Одиста сам се пренеразила на ту вест и одмах сам увидела, да то значи почетак свршетку те да су услед тога распуста ишчезле све лепе и славне наде у будућност. Наједаред је нестало ружичног пролећа а на његово је место ступила сурова руска јесен. Ми не можемо тако да општимо једни с другима, јер здраво пазе на нас. У осталом ја још нисам прекужила витрапаце мучнога пута а ни здравствено ми стање није баш најбоље. Лечници веле, да не ћу више дуго живети и с тога ја хвалим Бога, јер бар ћу скоро бити на оном свету, где нема ни уздисаја, ни суза, ни тавнице, ни оружаних стражара. Земаљски моји греси биће ми опроштени а можда ћу онде затећи своје другове, који су пали за слободу. Моје и мојих другова коести претвориће се у прах и пепео и тек ће над нашим гробовима некад руски народ певати песме у славу слободе. Чини ми се, да ми је ово моје последње писмо. Живела слобода!“

После догађаја на Реци.

Званични лист угарске владе „Politikai Értesitő“ донео је пре негде, тобоже са надлежне стране, напомену, да *речка резолуција није никакав пакт, ту да никог не обвезује.* „Hrvatska“ се услед те напомене, коју је „Hrvatsko Pravo“ једва дочекало и с радошћу регистровало, о речкој резолуцији изражава овако: Речка је резолуција програм актуалног саборског рада хрватско-српске коалиције у Загребу и Будимпешти. Мисао пак водиља те резолуције јесте то, да ће Хрвати споразумно с Мађарима радити око потпуне самосталности земаља круне св. Стевана. Друга мисао, која условљава ону прву, јесте то, да ћемо сва наша спорна питања решити међу собом на темељу права. На том се базира програм нашег рада у саборима а пакте нисмо никакве склопили, прво за то, што странке не склапају међу собом никакве пакте, јер пакт подразумева неку жртву с једне и друге стране, а ми од Мађара не тражимо жртава, али их не мислимо и сами приносити. Самосталност земаља круне св. Стевана уједно је и самосталност и уједињење Хрватске, али се до самосталности долази заједничком борбом и ми ћемо борбу уз Мађаре водити тек, ако се буде задовољавало и оној другој мисли речке резолуције, т. ј. хрватским правима. Речка резолуција није никакав пакт и хвала Богу што није; и кад би се ствар прегледала хладно, нико се не би имао тому радовати толико, колико Старчевићијанци. Речка резолуција је неформални компромис српско-хрватске коалиције и првака мађарске коалиције за споразуман рад у народу и у сабору. Старчевићевој странци као опозицији спада у дужност, да упозорава народ и коалицију, колико се Мађари држе или не држе тога неформалног компромиса а до коалиције је, да „повуче конзеквенције“. — Догађаји на Реци су међу тим довели и до шире дипломатске интервенције, јер се испоставило, да су власти у Сушаку у пркос вишепутапњим прешним молбама пропустиле, да заштите припаднике краљевине Италије. Талијански конзул на Реци *Лебрехт* био је у оно време, кад су избили изгреди, на службеном путу по Хрватској и Славонији. Чим је телеграфски био извештен, одмах се вратио на Реку. Дотле се његов заменик, вицеконзул *Мејније* пет пута обратио на сушачке власти молбом, да припадници краљевине Италије буду заштићени, али заман. Многи Талијанци, којима су радње при изгредима биле разорене, осетно су оштећени. Још оно исто вече, кад је та вест стигла у Монтечиторијо, отишла је дугачка шифрирана депеша министарства иностраних дела талијанском амбасадору у Беч. Посланик *Агуља* је у талијанској комори поднео интерпелацију због антиталијанских демонстрација. — Љубљански „Slovenec“ донео је после речких изгреда уводан чланак с натписом „Несретни крај речкој резолуцији“, у којем међу осталом вели: *„Међу Јужним Словенима и Мађарима не може бити говора о политичком пријатељском савезу све донде, догод Мађари Реку не врате Хрватима.* Река по својој повесници и по свом развоју припада војводини Крањској. Словенци дакле не могу гледати скрштеним рукама, да тако важним пристаништем владају Мађари. — У бечкој „Новој Слободној Преси“ говори „један мађарски саборски посланик“ о тој теми у читаву уводну чланку с натписом „Соколска слава и њене последице“. Тај „посланик“ долази најзад до уверења, да „крвави изгреди на Реци резолуцијонистама и новој хрватској влади долазе веома у зао час, јер се ови боје, да ће олабавити пријатељска веза са Угарском. Услед јавног мишљења у Хрватској морали су — вели — и резолуционисте изаћи с правом бојом на среду те изјавити, да Река припада Хрватској

ЛИСТАК.

Сећање на Босну.

Летос сам четири недеље провела на Илији код Сарајева.

Хвала љубави и нежној пажњи мојих драгих сапародница, које у мом скромном раду за напредак српских женскиња виде великих заслуга, свугде сам усрдно и својски била дочекивана, камо год ме је кад нанео пут, али онај дочек, што ми је у Босни пао у део, превазишао је све доондашње. У том је дочеку било нечег *спонтаног, елементарног*, што је на мене утецало тако силно, да још и данас свагда осетим неко угодно задовољство, кад год ми на ум дође мој боравак у Босни.

Дивне ли су то жене, те Босанке! Некако са свим мимо друге! Мене су просто очарале. Тек од године дана амо имају у Сарајеву своју Добротворну Женску Задругу а на свакој се види, да је прожмана идејом о позваности српских женскиња за сарадњу на просветном напретку и процвату нашег народа, на свакој видиш, да би за ту идеју кадра била заложити и свој живот. Биле су код мене, пуна их соба; свакој читам с лица радост, што добише прилике, да се поразговоре о тежњама, које свима нама испуњавају душу. Није хтела ниједна да изостане са тог састанка. Једна се задоцнила на железнички воз у Сарајеву. Не би тој честитој жени жао, да плати фијакер, па да на време стигне до врела Храснице, камо смо све изашле, да се заједнички прођемо. А својом муком зарађује хлеб, јер је удова а преузела од свог покојног пекарску радњу, коју води рацијонално и паметно, баш као и друга јој из Мостара, којој је, као и њој, муж оставио у наслеђе уз радњу и — дугове. Обе су вредне, честите Српкиње а живи су доказ, да и слаба женска може много, кад ју руководи разбор и здрав појам о дужности.

Сарајевску Добротворну Женску Задругу предводила је дична јој председница, госпођа *Јелена Самарџија*. То Вам је жена, да јој на далеко нема равне. Свака јој реч вреди злата. Разборитост њена, која јој сређује мисли; течност, којом те мисли у облику речи, изражених у народном духу и карактеру а протканих цитатима из народних песама и народним пословицама, силазе са њених усана; одушевљење, које тим њеним речима улева несрављено сјајан колорит, наиме онај чисти народни тип, који још није западном културом напојен, као што је у нас овде, те и нехотице подсећа на она стара времена, кад су народни јунаци ведром душом ишли у бој у смрт за крст часни и слободу знатну: све ме је то задобило за ту дичну Српкињу и за то је на мене утецало тако силно, што сам осетила, да је беседа госпође Самарџијине била жив одјек племенитим мислима и тежњама свију дичних Босанкиња и Херцеговкиња, јер у чланицама Сарајевске Српске Женске Добротворне Задруге заступљене су женске из свију друштвених сталежа и стоје у непосредној вези са масом народа а то даје истој задрузи особен значај. Кад је председница дигла руке и дрхтавим гласом заблагодарила Богу, што се српске кћери могле, као што она рече, окупити око српске мајке а у исти мах с њом и остале електричном струјом срца пристале, настао је тајац, док нам сузе нису проговориле. Бадава! Што човек осећа најдубље, што му је најузвишеније и најсветије: баш то није кадар јасно да изрази.

А шта тек да кажем за ону, којој сам као најпозванијој својој наследници дала један од најинтимнијих кутака у свом срцу, из којега је не ће изгонити ни време нити ишта на свету? Мислим признату радницу, виђену српску књижевницу *Јелицу Беловићеву-Бернаџиковску*, управитељку више девојачке школе у Босни. Кад ми је та жена показала свој лексикон ручнога рада, који омеђе 640 страна великог речничког формата а има 623 илустрације и на којем је она радила пуних дванаест година, купећи по народу оригиналне везове, називе и слике, кад ми је, рекох, показала то одиста монументално дело, којим је она како нашим народним рукотворима, тако и себи подигла споменик лепши и трајнији, него што је гранит-камен: ја сам готово занемела од чуда. Сетих се на мах Суботићевих стихова:

Нек пропадне Црна Гора и сви њени борци,
Вечно живе у твом „Горском Вѣнцу“
Црногорци

па ми дође на ум, како би се згодно дали применити на наше народне рукотворине и Беловићеве епохално дело. Знам из рођеног искуства, са каквим је потешкоћама скопчано изучавање текстилне индустрије у нашем народу, знам то те се и дивим челичној вољи и примерном усталаштву своје драге наследнице.

Вредност сваке нове идеје, науке и проналаска лежи у животној им снази за даљи развитак, али тај развитак не зависи само од оних, који су све то покренули, него још више од оних, који ту нову идеју, ту нову науку и тај нови проналазак усвоје са жељом, да их шире, допуне и унапреде.

Па како тек онда да мене не весели и да ми срце не испуни необичним задовољ-

те да Хрвати и Срби не ће допустити, да се уступи Угарској. Чланак се завршује овако: „Соколски слет у Загребу и појутарје му на Реци бар је разбистрило ситуацију те се сад зна, шта је вент а шта јава. Одношај међу Хрватском и Угарском није ни после Кошутове акције за Хрвате тако баш ружичаст. Уједно је то и опомена за угарске државнике, да речко питање реше дефинитивно.“

Угарски сабор.

(Наставак.)

Александар Вајда-Војевод: Словацима осим словачке књижевности стоји на расположењу сва чешка књижевност а ускоро ће им стојати на расположењу и сва руска књижевност. Међу словачким језиком и чешким језиком тако је мала разлика, да слободно могу читати једни друге. Изволесте се позвати на Јована Арања и Александра Петефија. И ми их добро познајемо, не само оно, што смо учили у школи: „Поручниче, господине!“, него познајемо све (*Узвици: Та шо је спевао Павле Булаји!*). Познајемо и оно: „Ниете л' чули за Ђорђа Дожу?“ а и оно: „Некад снажни Мађару, што пôђе да пропаднеш.....“ Познајемо сву мађарску књижевност (*Ларма. Председник звони*). Но при свем том свако словачко дете и сваки тај словачки млад човек може у оригиналу читати стихове Врхлицког или Махара или Сватоплука Чеха, према којима су велики мађарски песници већ застарели. (*Велика ларма и поригање на левици. Ђорђе Нађ упада у реч.*)

Председник: Господина посланика Ђорђа Нађа овим по други пут упућујем на ред за то, што толико упада у реч.

Александар Вајда-Војевод: Па онда је ту и привредна предност. Читамо у мађарским листовима па час пô чујемо само то, како ће нас прогутати влашка препотенција, како не можемо да изађемо на крај са влашким банкама, како би их ваљало зауздати, како би их ваљало збрисати са лица земље, јер ће покуповати мађарски средњи посед, па како смо ми фактично такви привредни фактори, да са свим потискујемо ердељске Мађаре, који најзад стоје на сувише слабим ногама. Међу тим не ћемо их појести ми, него њихова браћа, чивутарија. Ено општине Фелера, где је целокупна немешка курија у чивутским рукама — а то је резултат Банфијевске политике — и где је већ чивутски натпис симптом братимству. Ми немамо ништа против тога, јер ми с Чивутима боље излазимо на крај, него с Мађарима. Кад све то читамо па чак и видимо на јави, да је то тако, онда заман пише сиромах „Budapesti Hirlap“.....

Један глас (с левице): Богат је то лист!

Александар Вајда-Војевод: Може бити да је богат, али је сиромах у идејама..... — да мађарски империјализам, да мађарска политика постизава Бог зна шта, јер кад то видимо и чутамо, нама та привредна предност богме не импонује тако страшно, да ћемо се одмах погнути пред њом.

Остала би још социјална предност.

Вилмош Важоњи: Имате добре манире!

Александар Вајда-Војевод: Што се тога тиче, ево вели поштовани господин посланик, да имамо изврсне манире. Но има и међу Вама милих људи, али има милих људи и међу нама (*Смеј и ларма на левици и у центруму*). А уз то.... (*Непрекидна ларма на левици и у центруму.*)

Председник: (*звони*) Молим мира!

Александар Вајда-Војевод:..... имамо ми своје рођено народно друштво. Док тога није било, наше образоване класе врло се лепо претапале у мађарску образовану средњу класу, јер нису имале ни куд ни камо.

Један глас (с левице). Видимо то онде у Вајди! (*Смеј.*)

Александар Вајда-Војевод: Вајда се сретно спасао! (*Смеј.*)

Један глас (с лева): Види се!

Јулије Маркош: Но од ужета немојте да се спасете! (*Ларма на левици и у центруму.*)

Александар Вајда-Војевод: То је хришћанска љубав према ближњем.

Јулије Маркош: Ко свугде каља све, што је мађарско, не заслужује ништа друго.

Председник: I. ново опомињем господина посланика Јулија Маркоша, да се изволи уздржавати од непрекидног упадања у реч. (*Ларма*).

Александар Вајда-Војевод: Што сам рад да Вам отворим очи и што хоћу, да Вас упознам са фактичним приликама, за то ето поштовани господин посланик довикује, да ми треба уже и вешала (*Узвици с левице: Није то рекао! Ларма. Председник звони*) па ипак се не упућује на ред. (*Ларма*). Те социјалне предности, славни саборе, било је онда у мађарског друштва. Али како стојимо данас? Данас ми имамо своје рођено друштво и у ердељским ће жупанијама румунско друштво бити у већини према мађарском друштву, дакле то, да смо ми упућени на мађарско друштво, више не постоји, те с тога на друштвеном пољу нема ни разговора о претапању. Између наших изврсних људи више су њих прилике нагониле на то, да се иселе у Румунску, да се иселе у Америку.

Ладислав Околичањи: Селе се и Мађари!

Александар Вајда-Војевод: Па ето, онде се створила већ читава словачка, читава румунска насеобина. Шта доказује то? То, да у наших народа има изврсних својстава на сваком пољу, на просветном, привредном и социјалном пољу, само им треба дати прилике, да могу развити те снаге, што дремају у њима. А кад би им се дала прилика на то, онда би се исто тако развијали овде код куће, као што се развили у Америци. Она мађарија, што се иселила у Америку или у Румунску, никад не ће или ће врло ретко хтети да се врати оданде, јер онде може да прокопше, може слободно да развија своје индивидуалне особине. Дакле, славни саборе, шта је постигао бивши владавински систем, тај либерални систем, који Ви сад толико грдите и ружите, што нас је вечито кињио и мучио? То је постигао, да су се те изврсне снаге иселиле па у страном свету развијају оно, што су могли развити овде код куће, дакле је енергија, која живи у њима, пропала за ову земљу а могла се употребити на добро ове земље; њу сте Ви пустили да отумари у страну земљу.

Е па сад долази политичка предност. Како стојимо с њом? Ми народњаци смо мислили, кад се водила велика борба, да већ стоји на станишту или-или и да фактично има у Мађара, у мађарског друштва, у мађарског разреда, који господари над овом домовином, снаге, да и силом може спровести свој политички програм. Јер најзад је то било питање силе. Па шта видимо? То, да смо дотерали дотле, да Ви слепо гласате за све и усвајате све, што Вам пропишу (*Ларма и поригање*). Данашња је влада примила такве погодбе, које да је примио Криштофи, Фејервари или Стеван Тиса пре неколико година, били би зацело издајници отаџбине (*Ларма. Председник звони*).

Сва снага мађарске разредне власти исцрпе се на пољу иностране политике у борби с Аустријом. Сва снага сједињених странака ту се исцрпе па ипак како стојимо? Стојимо тако, да сте се сад љубили са Србијом, пријатељили сте се с њом, постали сте браћа, заклели сте се на вечиту верност — може бити, да ће бити неугодно господину министру председнику, но жао ми је, али морам изнети и то.... (*Велика ларма. Председник звони*) изађе онда Голуховски на среду па вели: то не ћу да трпим па гле: крај српско-мађарском братимљењу! Хтео је Голуховски да докаже оним Србима, да мађарска разредна власт, ова влада и коалиција немају толико снаге, колико Аустрија.

Ђорђе Нађ: Одакле вадите већ такве теорије? (*Велика вика*).

Председник (звони): Молим мира!

Антоније Ебер: Изгледа, као да хоће да буни своју рођену народност!

Александар Вајда Војевод: Ту не треба бунити! (*Непрестано ларма*).

Председник (*звони*): Изволите саслушати говорника!

(Наставиће се).

Политички преглед.

— **Гроф Јулије Андраши о реформи изборног права.** Бечки лист „Die Zeit“ има у јучерашњем броју чланак о општем изборном праву, у којем међу осталим цитира ову изјаву, коју је угарски министар унутрашњих дела гроф Јулије *Андраши* изјавио пред једним сарадником тога бечког листа:

Било би смешно, кад би такво министарство, којем на челу стоји један др. Александар Векерле, ваљало бранити против сумњичења, као да је реакцијонарно. Ни ја сам не знам, шта да одговорим на такво сумњичење. Што се тиче изборне реформе, свако, кога то занима, може знати, да у министарству унутрашњих дела већ од три месеца амо непрекидно раде, да тачно прегледе статистичку грађу и да знанствено проуче предмете ердељских изборних срезова, који су баш сад толико важни. Векерлов се кабинет латио, да зготови закон о општем изборном праву и да га спроведе па ће том задатку и одговорити у родољубиву духу.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 31. августа 1906.

— **Румунски гости.** Познати родољуби румунски стари Партен *Козма* из Сибиња, који је био посланик на угарском сабору још за време Милетићево, за тим др. Ђорђе *Поповић* из Лугоша, прота и садашњи посланик на угар. сабору, те др. Никола *Зигре*, адвокат у Великом Вараду, приспели су синоћ у Нови Сад те су данас пре подне ти румунски гости управнику нашега листа дру Михаилу *Политу-Десанчићу* посету начинили. Они се баве у Новом Саду ради фундације Трандафилове, која је од највишега суда у половини досуђена Румунима.

— **Саборски Одбор** сазван је у заседање за дан *11. (24.) септембра* о. г. у Карловце.

— **Венчани.** Господ. Александар (Бранко) *Ђосић*, чиновник Матице Српске и агилан Омладинац, венчао се са госпођицом Јованком *Монашевићевом*, милом сејом Душана С. *Монашевића*, трговца овдашњег. Честитамо им, желећи им сваку срећу.

— **Из српских сватова.** У четвртак 24. августа (6. септембра) венчала се у Вршеву гђца Олга *Петровићева*, српска народна учитељица, и мила ћерка нашега уваженог пријатеља г. Душана *Петровића*, члана епарх. шк. одбора темишварског, са г. Павлем *Лалошевићем*, честитим младим учитељем паланачким. Младенцима сваку срећу желимо!

— **Исправак.** У првом огласу у јучерашем броју „Браника“ о јавној дражби шумске сече у манастиру Хопову ваља место: 23. (10. по ст.) септембра да стоји: 27. (14. по ст.) септембра.

— † **Милан Станисављевић.** У Вел. Бечкереку је 4. (17.) августа после тешке и дуге болести преминуо у 35. години свог века књиговођа Милан *Станисављевић*. Оплакују га стари родитељи и сестра јединица. Бог да му душу прости!

— **Самоубиство.** Умировљени капетан Золтан *Фазекаш*, који је становао у нашој вароши, убио се због неизлечиве болести. У опоруци је својој на инвалиде војнике оставио 8000 круна.

Новости са стране.

— **Нађен утопљеник.** Зимус је из Печуја наједаред нестао двадесетгодишњи слушалац трговачке школе Самуило *Сингер*. Отишао у Сомбор, да походи своју драгану. Забринути му родитељи трагали су за њим свугде, али заман. Сад, после осам месеца, извађена је код Гомбоша из Дунава иструла лешина тога младог човека. Он је сам себи одузео живот, но пре тога је везао био себи за ноге два тешка камена; за то је тако дуго и остао под водом. Родитељи утопљеникови одмах су извештени, да је нађена лешина њихова сина.

НОВИЈЕ.

Праг, 30. августа. Аграрском листу „Ренкову“ јављају из Беча: У обавештеним се круговима говори, да је Његово Величанство свој долазак у Праг одложило за доцније, јер се у Ишлу удешава, како би монарх онде онде остао дуже време.

Хавана, 30. августа. Над покрајинама Хаваном, Санта-Кларом и Пинар-дел-Ријом изречено је опсадно

ством, што на сутону свог живота опажам тако очите знаке тому, да је рад, који сам ја скромно започела, с успехом настављен и да се клице и даљем наставку до послетка виде и код најмлађих те да ће оно, што сам ја замислила, уродити жељеним плодом. Видим хармоничну сарадњу мушких и женских чланова нашег народа; видим, да напредујемо; видим у Јелени Самарџијиној премицу мог практичног а у Јелици Беловићевој прејемницу мог теоретског рада; видим сјајно остварене своје идеје у Загребачком Интернату а нарочито у Заводу Св. Мајке Ангелине у Будимпешти, који је по превасходству позван, да пе да, да се одређава женски подмладак наше интелигенције, што тако лако прања за туђе; видим многобројне наше добротворне женске задруге; видим Београдско Женско Друштво, што ево од 30 година амо врши дивну мисију како својом радничком школом, тако и трапезом за ђаке и изнемогле старице, са васпиталиштем за најсиромашније девојке, и са базаром, у којем се продају народне рукотворине, које доносе жене из народа и којима се странци диве; видим Друштво Књагиње Љубице у Београду, које толике и толике године већ потпомаже цркве и школе у Старој Србији и Македонији; видим Коло Српских Сестара са силним чланицама, које је отац и мајка сирочади и бегунцима из неослобођених српских крајева, које је ето и зимус распродало десет хиљада примерака календара »Вардара«, да исхрани и одене удовице и нејач српску: видим све то па благосиљам онај час, којега ми је зар сам вишњи Бог у преобилној својој милости према нашем пароду улио у срце и до данас непомућену одржао живу жељу, да љубљеном роду свом отворим у женској му половини ново врело бољитку и благостању.

Старе установе, које су вековима испреплетане хиљадама жила, не могу ослабити само неколико нових институција, него опет хиљаде нових клица, које избијају из старих. Тако је и са женским питањем. И оно се мора индивидуално развијати из живота сваког народа те тако и свака женска задруга према својим месним приликама. Ја с тога у тим клицама видим расадник, да се остваре наши народни идејали и наше народне тежње. Ни у људском друштву нема скокова, као ни у природи. Све се из далека спрема, приправља се нечујно, док најзад не изађе на видик, а нама се само учини, да је то био скок.

Но да се вратим Босни.

За сав месец дана, што сам провела на Илици, детињом ее љубављу прљубили уза ме: симпатични српски песник Мостарац *Алекса Р. Шантић*, и прототип узорите Српкиње из наших народних песама, жива народна песма, сестра Шантићева а верна љуба признатог приповедача херцеговачког *Светозара Н. Ћоровића* заједно са својим војном, а уз њих и мило девојче, ћерчица старије, умрле сестре Шантићеве. Нас петоро смо са чињавали породицу, у којој сам ја била искрено љубљена мати и стара мајка. Тронута сам била до дна душе, кад ме је о поласку добри посинак песник обрадовао песмом, коју је изговорило драго ново унуче ми.

У Босни је с поља све лепо, рекао би човек: нема ни чему замерке. С поља, рекох. Питање је, да ли би се тако презентовало, кад би човек мало открилио сјајни вео, који покрива све. Присподобе обично рамљу, но ова, која се мени овде чисто силом натурује, уз то је још нешто и драстична. Добила сам једаред у гостионици на Илици о ручку комад меса у прекрасну сосу. Сос је био одиста деликатан, али не питајте за месо, што је било у њему. Преварио ме сос те сам окусила од меса, које је скривило, да сам прокуњала неколико дана. Знак, да имају право, који веле, да није све злато, што се сја.

Чудновату сам визију угледала умним својим очима једном приликом. Дан пре сам гледала у околици остатке римских водовода из старих времена. Прилегла сам после подне, врућина ми дуго није дала да се разберем са свим те сам у полусну дочекала и пети час, кад музика почиње разонођавати и веселити купалишне госте. То пре подне сам у подлиску 155. броја »Браника« од ове године прочитала Грчићев приказ под насловом »Српски morituri“. Лежим тако па ми се учини да гледам пред собом стари Рим. Од једном се павиљон за музику створи императоровом ложом у Circus maximus-у а покривени пут, који од хотела Хунгарије преко хотела Аустрије води до хотела Босне, изврже се у арену а сиромах босански народ, што се то после подне — био је баш светац — слегао на Илици па чисто бојажљиво пролази украј господских хотела, дође ми као но они јадници римски гладијатори са својим „Ave, Caesar....“ И то су, помислих, неки српски morituri, но додадох одмах у себи: Саклони, Боже, моћни заштитниче мога рода, и још за времена у добри час не дај, да ове српске мученике сатре зла коб!

С. С.

отење. Многи грађани Хаване који симпатишу с устаницима, јуче су ухапшени, међу овима је и пређашњи градоначеник *Офарил*. Влада је генералу *Менокалу* дала на знање, да прима само безусловну капитулацију устаника, и опозвала је устаницима обречену амнестију.

Цариград, 30. августа. У недељу је грчка чета од стопедесет момака напала на бугарско село Смиљево, које је на пет сахата удаљено од Битоља. Конзули уговорних сила отишли су онамо па су констатовали, да је убијено дванаест особа и да је изгорело осам кућа. — Умро је врховни церемонијар султанов *Ибрахим* паша. — Из Берлина је стигао амо професор *Бергман*, по свој прилици за то, да прегледа султана.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Бранника".

Искључење зидарских радника.

Будимпешта, 31. августа. Данас ће по свој прилици неимари прогласити искључење радника. Услед тога ће 8000 радника остати без зараде.

Интерпелација у италијанској комори.

Рим, 31. августа. Посланик Барцилаји интерпелисао је у комори због аустро-угарских поморских маневара и због хрватских нападаја (?) на Италијанце.

Далматински маневри.

Дубровник, 31. августа. Надвојвода Фрања Фердинанд не ће доћи у Дубровник. Чим се данас врати из Требиња, одмах ће се укрцати у брод „Мирамаре". Свуд су предузете најстрожије мере сигурности.

Догађаји у Русији.

Сијелце, 31. августа. До сад је убијено њих 130, рањено 300. Ухапшено је њих 2000 Чивута.

Сијелци, 31. августа. Установљено је, да је при погрому убијено 172, рањено 450 а ухапшено 280 особа.

Краљев пут у Праг.

Беч, 31. августа. Вест, да је краљ намислио, да одложи свој пут у Праг, није истинита.

Грчко-бугарски немири.

Пловдив, 31. августа. Опет је почело гоњење Грка. Настала је формална страховлада.

Догађаји на Реци.

Будимпешта, 31. августа. Речки гувернер гроф Нако стигао је овамо јутрос, те је реферисао министру-председнику о последњим речким догађајима.

† Принц Албрехт од Пруске.

Каменица (у Немачкој), 31. августа. Јутрос у 5·20 с. умро је принц Албрехт од Пруске.

Велика несрећа.

Монтрил, (у Канади), 31. августа. На железничком возу, пуном косача, покварила се бремза. Воз се великом брзином судари код Уинипега с другим возом. Убијено је 12, рањено 17 особа.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Уза све тешкоће и сав немар наше публике издавању и даље свој лист **Гласник** (до сада: *Илустровани Гласник)*, те позивам српску публику, да ме претплатом помогне. Лист улази сада у трећу годину; један број се на захтев шиље свакоме на углед; цена је листу за Аустро-Угарску четири круне, за Србију, Црну Гору и све друге земље четири круне и педесет филира. Како је до сада силна вересија подгризала живот листу и како му је цена мала, од сада се на њега може претплатити само на целу годину, а на вересију се не ће слати никоме. Своје пријатеље и пријатеље српске књиге молим, да се заузму за скупљање претплате, а све оне, што дугују скупа близу три хиљаде круна, молим, да чим пре дуг пошаљу, јер није лепо примати лист а не платити га. Адреса је за претплату: Glasnik, Novi Sad, Ugarska,

др. Каменко Суботић
уредник.

Књижевне вести.

Из „Богословског Гласника" од ове године прештампане су у засебну књигу *Катихезе за први разред основне школе*, које је написао јаменски парох Владимир *Милушиновић*. Књизи је цена 1 Круна.

—

Часопис **La Revue Slave** доноси у 1. броју друге књиге (за јули и август ове године) пре свега опис чешке изложбе у Лондону из пера самога почасног председника те чешке изложбе грофа М. Ц. *Лицова*. Саопштава за тим француски превод приповетке Л. К. Лазаревића „Све ће то народ позлатити" уз увод о Лазаревићеву значају у српској приповедачкој књижевности из пера Ивана *Коријака*. На трећем је месту наставак *Понсичоков*а чланка „Словенско ширење у централној Азији". За тим долази извештај S. C-а о јавној настави у Бугарској. На петом је месту почетак расправи Мите *Димитријевића* о полапским и балтичким Словенима. У подужем је чланку за тим изнесен царински сукоб међу Србијом и Аустро-Угарском. После тога има чланак К. *Даниловића* о радничком питању у Пољској. Под натписом „Словенске жене на изложби женских вештина" износи грофица Х. учешће Рускиња, Српкиња и Бугаркиња у међународној изложби женских вештина у Паризу у Стакленој Палати. На деветом је месту наставак *Звезданићеве* студије о словеначком песнику Прешерну. За тим долази чланак И. М. *Кодоленског* о малоруским народним песмама. Има за тим чланчић о конгресу књижевника и новинара југословенских у Софији из пера С. С. *Бошчева*, заједно са распоредом тога конгреса. Барон Алберт *Лумброзо* описује народни пољски музеј у замку Роперетилу у Швајцарској. На претпоследњем је мест саопштена Плава Књига, у којој је дипломатска преписка, што се односи на трговинске преговоре међу Србијом и Аустро-Угарском. Са свим на крају је наставак бележака Григорија *Јакшића* о Пазван-Оглу-у.

—

Здравље, које од ове године излази у Београду у издању друштва за чување народног здравља а под уредништвом проф. дра Милана Јовановића *Батута* и у којем се саопштавају лекарске поуке и обавештавања о здрављу и болестима доноси у 8. броју (за август ове године) ову грађу: чланак дра *Батута* о употреби махрама, поуку дра Хран. М. *Јокимовића* о склопцима, напомене дра Ј.-а о браку, дра М.-а о жутици у новорођене деце и упутство дра Батута о том, шта ваља чинити, кад се око натрупи. Под натписом „Борба против туберкулозе" изнесено је, шта се све у образованом свету ради, да се сузбије та опака болест. Има за тим података о народном веровању, гатању и лечењу, из којих се види, како нам народ мисли о здрављу, болести и смрти, тако исто и изрека и пословица о здрављу. — „Здравље" излази месечно једаред на два табака. За наше крајеве му је годишња цена само 2 круне годишње. Претплатити се може код г. г. земунских лечника дра Косте *Радојчића* и дра Саве *Недељковића*. Препоручујемо тај корисни часопис нашем народу.

—

Из 6. свеске Архива за правне и друштвене науке, коју смо приказали у додатку 181. броју „Бранника" од ове године, прештампана је у засебну књижицу расправа дра Александра *Митровића*, одветника у Задру, о женидби и удадби у северној Далмацији. Прилике, које овде живим бојама слика писац, одиста су у северној Далмацији тако ужасне, какве се не би смеле трпети у просвећеној земљи. Међу тим није ни чудо, што постоје још у северној Далмацији, кад онде, као што нас уверава писац, има села са по више од 1000 становника, која немају школа. Жалост је то, што се не ради ништа, да се те прилике отклоне и замене бољима.

Јаван рачун.

Српско занатл. пев. друштво „НЕВЕН", приликом своје Преображењске забаве, добило је добровољна прилога, од ових приложника, који нека приме од стране горе именоване дружине најтоплију благодарност.

По 2. К.: г. г. Сава Стојковић, Младен Миловановић, Војин Јовановић, Милан Грујић, Др. М. Свињарев, Андра Плавшић, Филип Михајловић, Миша Георгијевић, Сидонија Ракићева. — По 1 К: Милан Поповић, К. Станковић, М. Дјеланић, Ђ. Сланкаменац, А. Николић, Јов. Стакић, Н. Милић, С. Бауер, Н. Величковић, Д. Поповић, В. Ђерманов, У. Стојковић, Ж. Мирилов. В. Угришић, Р. Поповић, П. Јовановић, Д. С. Монашевић, С. Писаревић, Ђ. Мољац. Ђ. Ракић, Б. Никетић, и С. Величковић. По 30 пот. Степан Грчић.

Из одборске седнице, Н. Сад 4. IX. 1906

Председништво „НЕВЕНА."

Јавна захвала.

Високоблагородној, мени многопоштованој г. г.: Л. *Милошеву*, управнику Цен. Кредитног Завода, Д. *Машићу*, подуправитељу истог завода, Дру Н. Н. одветнику, Дру Т. *Гаванском*, одветнику, Л. К. *Манојловићу*, благајнику Матице Српске, Л. М. *Манојловићу* приватјеру, и Н. пл. *Миковићу*, учитељу у пензији, овим најучтивије благодарим на припомоћи, с којом су ми помогли платити школарину.

У Н. Саду, 27. августа 1906. год.

Мита Бубановић, ученик
I. гимназијског разреда.

†

Јавна захвала.

До дна душе ганути пажњом и саучешћем пријатеља наших и покојникових, за дужност сматрамо да им изјавимо своју највећу благодарност, што нам нашег милог и незаборављеног сина

Милана Станисављевића
књиговођу

до гроба отпратише. Најтоплије захваљујемо Високопречасном господину проти Ђури *Страјићу*, који се при опелу у цркви у лепом и дирљивом говору са нашим милим покојником опростио.

Родитељска хвала нека је гђци Загорки *Страјићевој*, која је венац носила и својом руком на одар положила. Особита хвала г. г. дру Пери *Ерделановом* и дру Јоци *Стајићу*. Срдачно захваљујемо вел.-бечкеречкој женској задрузи, која је корпоративно при погребу учествовала. Нека је хвала и младим госпођицама, које су нашег милог покојника до гроба испратиле.

Благодаримо свима пријатељима, који милом покојнику нашем венац на одар положише. Даље хвала свима познаницима и овдашњем грађанству без разлике народности, који су присутни били и милог нам покојника до вечне куће испратили.

Најпосле срдачно благодаримо и захваљујемо господи и пријатељима, који нам усмено, брзојавно или писмено саучешће своје изјавише и тим нашу превелику и голему тугу ублажише.

У В. Бечкереку, 28. августа 1906.

Тужни и ожалошћени родитељи

Јосим и Драга Станисављевић.

470 1—1

ТРГОВИНА.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

од 31. августа (13. септ.) 1906.

Нова жита.

Пшеница	I.	квоћа	—	—	К	6·60	п.
„	II.	„	—	—	„	6·—	„
Зоб	—	—	—	—	„	6·—	„
Јечам стари	—	—	—	—	„	—·—	„
„ нови	—	—	—	—	„	5·20	„
Кукуруз:	—	—	—	—	„	—·—	„
„ окрњени (етари)			—		„	5·80	„
„ нови	—	—	—	—	„	—·—	„

Довози: слаби.

Расположење за куповање: добро.

Продато је: 30 мц. пшенице; —— мтц. зоби. — мтц. јечма и 10 мтц. кукуруза.

Цене се разумеју по 50 килограма.

—

Књижевна белешка.

—

Ушла је у штампу књига:

ОМЛАДИНСКА КЊИЖНИЦА.

Књига четврта.

Васа Царићевић:

НАРОДНЕ ЈАВНЕ КЊИЖНИЦЕ

(е упутством за оснивање и руковање.) Посвећено српским учитељима. Цена 70 пот. За поштарину 10 потура. Скупљачи, ако поруче бар 10 комада, добивају 20% рабата. Може се наручити код срп. манастирске штампарије у Карловцима.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

—

ЈЕВТИН ЗАЈАМ

по 4% и 4¼% може се уз моје посредовање **код велико-сибињског земљо-кредитног завода добити.** Ко такови зајам жели, нека се изволи на мене обратити.

Др. Светозар Димитријевић
ТЕМИШВАР-ГРАД
Лошонцијев трг.
471 1—10

ДРАЖБА.

Дана 27. (14. по ст.) септембра о. г., продаваће се у ман. Хопову на јавној дражби у 1 сахат после подне од прописане

ШУМСКЕ СЕЧЕ

16. кат. јутара.

Дрво је само ХРАСТ за техничку употребу од прве врсте.

Жаобина 40 круна по јутру.

Управа ман. Хопова.

469 2—3

НА ЗНАЊЕ

Г. Г. свештеницима и учитељима!

Све тисканице

могу се добити **за српске вероисповедне школе** и то: **Дневник** о похађању свакидашње школе. **Записник** о свршеном школском раду. **Дневник** о похађању повторне школе. **Школске сведоџбе** итд.

За комуналне и државне школе и дечја забавишта: Előmeneteli és mulasztási napló. Felvételi napló. Foglalkozási napló. Felvételi jegy. Látogatási napló. Kisdedóvoda köteles gyermekek névsora stb.

За парохијска звања: породични (домовни) **протоколи, изводи** и **протоколи** крштених, венчаних и умрлих, **изводи** снабдевени на полеђини са мађарским преводом, **додатак инвентару, уверење, извешће** и **испит, књижице** за прирез и уплату парохијала и верозаконских приноса, као и **књижице** за уплату црквеног зајма и т. д.

Све горе наведене тисканице штампане су на изврсно финој хартији.

Особито препоручујем **Српску читанку** од Мите Ђорђевића, коју је примио СНШк. Савет за I. и II. разред виших девојачких школа. Цена је књизи тврдо укорираној 1 К.

Исто тако препоручујем своје велико стоваришће **сваковрсног писаћег прибора**, као: хартије, пера, мастила, оловака, писаљака, креде, сунђера, правачника и т. д., а све *по цени јефтиније него игде.*

Моли за *многобројне наруџбине*

Ђорђе Ивковић,
власник штампарије и књиговезнице
468 3-3 у Новом Саду.

Власник и издавалац: Дионичарско друштво „Бранник".
Штампарија дионичарског друштва „Бранника."